

СУСТРЭЧА ЗЪ ЛЯГЕРАМІ

(Заканчэнне, глядзі Но. 75)

ЛЮДЗІ У ТУМАНЕ

Даяждаем да Ульму. У даліне паяўлецца імглі я, якіх хтось у міску чыстай вады даліваў малака, пачынае згушчвацца. Мінаем Ульм і зьяжджаєм з аўтастрады на Дорнштат. Там ёсьць лягер — штосьці ў родзе прытуліща для старых. Яшчэ раз звязджаєм з шасы на вузенскую дарогу. Па дарозе гэтай снучыцу сюды ѹ туды старычкі, падпраюючыся кікайм. Пытаец у ваднаго ѹ іх пра дарогу. Аказаваецца, што ен жыхар патрэбнага нам лягера. Забіраем яго ѹ самаход. Ен бяз прынкуаў і заахвочвання пачынае жывую гутарку па ўкраінску. Машины напаўніцаюцца моцным запахам высокапрацентавага, хаця і нізкаякаснага сіпіту, аж доктар дыскретна адкручвае ѹніз шыбу. Уваходзім у лягер, які можна уваражыцца шчыт камфорту і выгады. Сярод дрэў абышырнага прыгожага парку стаяць чыстыя, белыя аднапавярховыя дамкі. Пад дрэвамі выгодныя лавачкі, вялікія пльывальныя басейны, хачи ціпер без вады, градкі даквітаючых астраў ці хрызантэм.

Нічнага ніяма тут лягернага, дзікага, жудкага, палохаючага... Аднака-ж адчуваецца нешта сумнае, безнадзеінае, чаму ѹ першую хвільні труда даць назуву, угадаць прычыну. Асенні вечар разьвешвае на дрэвах парку зербныя дзяргі бруднай імглы, а паміж дрэў перасоўваюцца згорбленыя фігуры людзей, перасоўваюцца паволі, якіх шукаючы пустыні або на маючы куды съїшацца. Вечер гоніць ім пад ногі сухое, іржавае лісцё, якое шапаціць нікайснае сумнае «мэмант». Схіленыя, абаўртыя на кікох людзі, сухое лісцё, размаючы ѹ сыдзенёй імглы краскі, голыя дрэвы — сымбалі чагосці адзялітага, перажытага, заміраючага...

Уваходзім у вадзін дом. Чыстыя ясныя калідор высланы тоўстымі мяккімі матамі, пакоі, у якіх жывуць па дзве асобы, таксама чыстыя, чёплю, выгодныя, але ізноў-же на робяць уражаніні прытульнасці.

У съяўліцы людна, хачі не зашумна. Ізноў рознакалёрна мазаіка твараў і рас. Граоць у прафэрсане, шашкі, шахматы, чытаючы газеты, пераглядаючы часопісы, з блонак якіх часта прыманіка ў съёміхеца прыгожы твар не камплента адзетай артыстыкі. Жыхары ахвотна гутараць і расказваюць пра ўмоўы жыцця. Наагу задаволеніні. Цёпла, чиста, ежа добрая, навет даюць па 6 марак у месяц. Праўда, шэсць марак — гэта досьці скромная вічера ѹ горадзе, але ѹ гэта добра. Некаторыя з узвышэннем паказваюць нам карткі з павінніцтвамі, якія атрымалі ад адміністрацыі лягеру ѹ дзень нараджэння: «З нагоды сканчэння 83 (із 79) гадоў жадаю...» і г. д. Годны пахвалы звычай: адміністрацыя лягеру ведае чысло нараджэнняў кожнага жыхара ѹ ніколі не забудзеца, нікога не паміне... Саленізанты шчыра ўзрушаюць і цешацца: хоць хтось пра іх помніць...

Даваёдайцца, што той, каго хацелі ўбачыць, ёсьць у сталоўцы, ідзём туды.

Тут таксама людна і даволі шумна, бо тут-же ѹ шынок. Сядзім з намерам штось зесьцік і цераз хвільні прысадае да нас некалькі старычкоў. У кожнага мутны ўзор, ад кожнага нясеці хмелем і адзін прац другога на розных мовах пачынаюць выскаванія. Найбольш клопату з адным сівенкім, які галубок, дзядком, які кружыць кали стала на некалькі разоў, кожнага з нас ахвотна бяроў за сяна. Часта ікайка перарывае яго выліўныя прамовы, якіх і бяз гэтага не-магчыма зразумець, бо ўсё міансіца базісусу: Клеапатра, Мессаліна, Кацірына Вілікай ніяма ведама чаму пералипаюцца з «ціверскім кацапам», «кукурыку» і «дубінашкай». А найчайсейцай паўтараецца: «Молчацкі — чашку». Реч зразумела, суплікант не атрымоўвае аі напарстка. Зынеахвочаны ідзе выскаваць свае захаплены кэльніцы, якія бесцэрмонна гоніць яго вон, — і ён ізноў вятаеца да нас...

Уражаные да таго прыкрае, што, ня скончыўшы ёсьці, выходзім. Пытаец у знаёмага, за што гэтая людзі ўпіваюцца. Аказаваецца, што скульсці дастаюцца дэнатурат і лікэрку.

Паміж дрэў цікаеца панура змрок. Робіцца нявымоўна сумна...

НА ДНЕ ПЕКЛА

Ня бачачы, што вечарэе, пастанаўляем ехаць у Ульм. Там, кажуць, убачым праудзіўы лягер. Што больш, кажуць, што ѿ гёнім лягеры жывуць дзве дзяўчынкі — беларускі, падобна надзвычайні музыканкі.

Паволі працікаемся пра туман, мінаем мост над «блакітным Дунаем», які ціпер бурлівы і суровы. За Новым Ульмам доўга блудзім паміж разваленымі будынкамі, кучамі грузу і іржавага зялеса. Напаследок знаходзім нейкі чорны, падзоруялень беломісіні будынак бытай хвабрыкі, дзе знаходзіцца «Offenhausen, Grenz Lager 22, Neu Ulm». Ніяма магчымасці цераз кучы съяміцца, грузу і ямы даецаць да лягеру, дык пакідаем машину ѹ ідзём, што крок узлачы ѹ

балота. Перад будынкам стадка абдзёр-акордзон і гармонік. За пару хвілін у тых брудных дзяцей — ізноў-же раз-жудкі, халодны змрок, у ліпкую імгу, твары іх паважныя, суровыя, у ніпрыязных шум рудэры лъющица чы-вочы сумныя. Некаторыя із зьдзіўленістай стройнай тоны вальца Штраўса. Пасыль — «На сопках Манджурый», «Тоска по родине», а ў канцы разгульны «Веселые ребята», — вырываючыя з гармонікі і, як съязыў пустынных пляску, як пэрлы ѹ глыбокім іхому — зынкаючы у ніпрыгульной пустыні — бяз рэха... Арфы улагаджваў музыкай дзікіх зъяўроў, але на лягасца яхідца няма разы. Чорныя, гарачыя і сумныя вочы дзягічатаць з з вялікіх гармонікі ўпіваючы ѹ пункцікі нотаў, вырываючы заклітых ѹ іх тайніцы, ператвараючы на чыніцьціцьшыя пэрлы гукаў, а гэтыя пэрлы съпіляцца, як у балота, у жудкую атмасферу і гініцца...

Некалькі малых, запыленых, высока завешаных лямпачак дарэмена хацелі-б сізім слабым блескам разрэздзіц змрок, туман і дым, што працікаюцца праз дзіркі ѹ страсте ѹ выбітыя шыбы. Уздоўж аднадца іх на выхаванье ѹ інтэрнат у Бэльгіі. Можа згодзіцца...

Робщыца позна ѹ трэба вяртадца. Пішу запіску да бацькі дзягічатаць, каб згадзіўся аддадца іх на выхаванье ѹ інтэрнат у Бэльгіі. Можа згодзіцца...

Паваротная дарога. Туман густы, як кісель, моцныя рефлектары напрасна ўпіваючы ѹ яго і прафы ўпіваючы прафы. Нахіляюцца над рулём, вочы чыць на вырываючы з арбіту, вылятаючы ѹ перад Шерад машынай перавальваеца нейкі хаос. Бяру лінейку аўтастрады паміж колаў і пхнуся на шчасце.

Калія поўначы Мюнхэн прывітаў нас вясёльмі пералівам інонаў. У съветлым, раскошным салені гатэлю задаваленія з жыцьці ѹ добрай вічыры людзі разваливаючы ѹ мяккіх фатэлях.

Такі чуюся змучаны, іду ѹ пакой, хацеў-бы легкі заснуць... Такая чыстая, белая пасыцель! Раптам жудзь агортвае мяне, а ѹ душу глядзяць чорныя, сумныя вочы Фантаны ѹ Галіны.

Пішу. На горача, пакуль заўтрашнія клопоты ѹ шум не заглушаюць, не затрут уражанье.

Хацеў-бы, каб гэта, што пішу, сталася крыкам, які-б пранікнү ѹ найглыбейшыя закуткі душаў. Каб гэты крык абудзі рэху ѹ душах тых, што ѿ Амэрыцы разглядаючы за дамамі, лядоукамі, са-махадамі, тых, што ѿ Ангельшчыне перад собскімі фаерплесімі мрояці і за-сніяць, ці ѿ смокінгах і балёвых во-пратках сълігаючы па паркетах. І тых у Канадзе, Аргентыне ѹ іншых краінах, дзе на ўжываючы абрэзлывай называ «глэслэндэр» і няма лягераў, як у «Offenhausen, Grenz Lager»... Каб чорныя, палаючы, сумныя вочы з за гармонікай заглядалі им у сэрцы ѹ будзілі іх, не давалі им заснучы!..

28. 10. 1951, Мюнхэн.

Падарожны

Вышынскі паліць масты за сабой

(Заканчэнне)

наў і ўпадаючы ѹ тон, непрактикаваны якіч дагэтуль у міжнародных выступленіях, змаяў даслоўна наступнае:

«Я съяўні ўночы амаль зусім ня мог заснуць, бо ѿсцяж мусіў толькі съяўніца над заяўвіхімі заходніх гаспадарстваў і над прамовай Трумана. Усіяць я прафуджай і ѿсцяжай ѿзёні. Навет ціпер, на гэтай трывіуне ледзьве магу і паштрымамі сваіх съемах. Гара нарадзіла мышы, якія ѹ дадатку была мэртвая».

Гэткі-ж быў стыль і ѿсці араганіцкай прамовы Вышынскага. Неадлучнымі стылёвымі арсоналамі ўсіх ягонаў міжнародных выступленій былі заўсёды пераходзічныя межы ѿсякіх прызвітасці і лягеры, аднакіх пагрозы, аднакіх ніводнай з ягоных даслойнішых прамовы на месце ў сабе столькі азнакаў цынізму і пагарды, што прамова апошняя.

Зусім ця спынічыся над праектамі трох заходніх гаспадарстваў, Вышынскі пойміншыцца: які адкінуў і высынуў свой сваі контрапраект, які складаўся з наступных чатырох пунктаў:

1. Съцверджаные, што Атлантычны пакт і стварэнне амэрыканскіх абаронных пунктаў паза межамі ЗША зъяўлюючы супречнымі з прынцыпамі Карты ЗН.

2. Запатрабаваные ад усіх гаспадарстваў, што бяруць удзел у Карыйскай вайне, спыніць усікія варожыя дзеянія, заключыць перамір'е ѹ на працягу 10 дзён адцягніць свае войскі на 38 паралелю. Усе замежнікі збройных сіл уключыць за кітайскім «дабраахвотнікамі» павінны на працягу трох месяцаў пакінуць карыйскую тэрыторыю.

3. Складаные не пазней 1 чэрвяна 1952 г. сусветнай канферэнцыі, якай-б занялася справай запраўднага раздзялення.

4. Заключэнне пакту міру пяці гаспадарстваў уключна з камуністычным Кітаем з тым, каб усе жадаючыя міру народы прыступілі да пакту.

Вышынскага
Запраўднага цана аргументаў

На трэба быць прафесіяналным палітыкам, каб пабачыць, што хаваецца пад савецкімі аргументамі.

Захадні плян носіць назу «Рогуляція, амежаваные ѹ зъяншненіе ўсіх

Да Беларускага Грамадзянства

ДАРАГІ СУРОДЗІЧЫ!

Ня раз ужо гаварылася ды пісалася аб патрабе наспявання грамафонных пілітак з беларускімі песьнямі як дзеля карыстаньня самое эміграцыі, гэтак і дзеля прапагавання нашае нацыянальнае справы між чужынцамі.

Наша беларусская, а асабліва народная песьня — гэта не толькі наш персанальны скарб, — гэта таксама паказальнік глыбіні душы беларускага народу, камплект пілітак 6 амэр. далаўраў без перасылкі.

Умовы эміграцыі не зъяўляючыца вельмі спрыильнымі для гэтага мэрарэства. Тады, калі існавалі ў нас выдатныя хоры да ансамблі, які было тэхнічных ці матарыяльных магчымасцяў для наспявання некаторай колькасці пілітак на пілітаках.

Гэтыя пілітакі не падпісанае на адрас: W. Butrymovic, 19, Place Hoover, Louvain, Belgique.

Па дадатковыя інфармацыі зварочваца да сп. У. Цыркікі (адрас той самы).

Няхай-жа на будзе ніводнага беларуса, які-б не падпісаўся на камплект пілітак.

Адміністрацыя Аансамблю
ВЫДАВЕЦКІ
ФОНД «БАЦЬКАУШЧЫНЫ»

На Выдавецкі Фонд «Бацькаўшчыны» злажылі наступныя Беларусы з ЗША: В. Стома — 1,50 дал., Ф. Родзька — 2,50 дал., М. Латушкін — 3,50 дал., В. Кажан — 2 дал. Разам — 8,50 далаўра.

Усім ахвярадаўцам Выдавецтва «Бацькаўшчыны» пішыра дзякую і заклікае іншых пайсъці за іхнім прыкладам.

На Выдавецкі Фонд «Бацькаўшчыны» атрымалі наступныя ахвяры:

1. Ад сп. А. Міцкевіча — 200 бэльгійскіх франкаў.
2. Ад сп. Катовіча — 100 бэльгійскіх франкаў.
3. Ад беларуса з Ангельшчыны — 10 фунтаў (1270 бэль. франкаў).

Усім ахвярадаўцам шчырае беларуское дзякуні.

Прадстаўніцтвы „Бацькаўшчыны“